

TRENDS IV Raporu: Bologna'yı Uygulayan Avrupa Üniversiteleri

1. Trends IV: Bologna'yı uygulayan Avrupa üniversiteleri: Trends IV, bilgi toplamanın merkezinde, 62 üniversiteyi yerinde ziyaretle ve geniş alan araştırması yoluyla üstlenilmiştir. Rapordaki araştırma bulguları doğası gereği nitel olsa ve bu yüzden istatistiksel bir kesinlik sağlamasa da, Trends IV, Bologna reformlarının Avrupa üniversitelerinde uygulanma durumuyla ilgili en güncel ve derin bilgiyi sunmaktadır.

2. Reformları benimsemek: Üniversitelerde reformla ilgili bulgular kurumsal liderlerin sadece iki yıl önce Trends III aracılığıyla hazırlanan anketlerde ifade ettikleri görüşle taban tabana zıt bir çelişki göstermektedir. Üniversitelerde reformların gerekliliğiyle ilgili genel kabul üniversitelerde yaygınlaşmaya başlamıştır. Esasında pek çok kurum, reform sürecini 'içselleştirmek' için büyük çaba göstermiştir. Pek çok durumda reformlar, uzun süredir var olduğu bilinen sorunları irdeleme fırsatı olarak görülmektedir. Yerinde ziyaretlerden edinilen algıya göre, kurumlardaki aktörler şu anda bağlılık ve enerjiyle uygulamayla ilgili zorluklarla karşılaşmaktadır

3. Reform ile başa çıkmak: Üniversitelerden reformlarla ilgili gelen eleştiriler reformların amacına yönelik değildir. Reformların ne dereceye kadar desteklendiği ya da desteklenmediği ile ilgili değişiklik gerektiği konusunda büyük ölçüde uzlaşma vardır. Uygulama genelde temel kararların alınmasıyla ilgili gerekli kurumsal özerkliğin eksikliği ve üniversitelerde büyük yeniden yapılanma çalışmaları için ek kaynak gerekmesi sonucunda engellenir. Aynı zamanda üniversiteler içindeki liderlik rolü de kritiktir: liderliğin sürece güçlü ve pozitif yönde destek sağladığı durumlarda ilerleme daha düzgün olmaktadır.

4. Üç dereceli sistemin getirilmesi: Bologna Deklarasyonu'nun imzalanmasından beş yıl sonra birkaç ülkede yapısal reformla ilgili bazı yasal engeller olsa da üç dereceli sistemin Avrupa çapında tanıtılmasında önemli ilerleme kaydedilmiştir. Yine de birçok kurum, geçiş sürecinin merkezine ulaşmıştır. Yapısal değişiklik, müfredatın yeniden gelişimiyle uyum içinde olmalıdır, fakat bu henüz tamamlanmamıştır. Bazen ilk derece sisteminin hedefleriyle ilgili karışıklık meydana gelebilmektedir (çoğu kişi yanlışlıkla bunu uzun dereceli programların sıkıştırılmış bir versiyonu olarak görüyor) ve pek çok durumda kurumlar ve akademiler için reformları geniş şekilde irdeleyecek yeterli zaman olmamaktadır.

5. Yapısal reformların etkisi: Çok sıklıkla Bologna halen derece yapılarının uyumlaştırılması süreci olarak biliniyor. Trends IV raporu gösteriyor ki, Avrupa çapında üç dereceli sisteme gitme sürecinde oldukça fazla ilerleme kaydedildiyse de, bu yüksek oranda kültürel ve sosyal dönüşüm

gerektirmektedir. Çalışmaların uzunluğuna ait değişimler kolayca tanımlanabilse de, etkileri ve önemini ölçmek daha sofistike bir analiz gerektirmektedir. Örneğin, toplumda yeni ilk derece kalifikasyonlarının kabulü, bu yeni kalifikasyonların iş piyasasının ihtiyaçlarını ne derecede karşıladığı ve öğrenci merkezli öğrenmeye doğru pedagojik değişimin etkileri gibi.

6. Birinci derece mezunlarının istihdam edebilirliği: Ziyaret edilen üniversitelerin çoğunda endişe konusu olan şey birinci derece mezunlarının istihdam edebilirliği idi. Aslında, uzun ilk dereceden uzaklaşmaya başlayan ülkelerde akademilerin çoğu yeni ilk derece kalifikasyonlarına güvenmeye hazır değildir ve çoğunlukla öğrencilerine ikinci derecenin sonuna kadar yükseköğretimde kalmalarını öğütlerler. Diğer bir yandan, yapısal reformların daha erken başladığı ülkelerdeki kurumlar, iş piyasasının ilk derece mezunlarını kabul edilebilirliği ile ilgili daha az sorun rapor etmektedir. Yine de, önemli derecede disiplinler arası farklar mevcuttur. Aynı zamanda bulgular şunu gösteriyor ki, reformlar üzerinde daha fazla kamusal tartışma olması gereklidir ve yeni ilk derece kalifikasyonlarını birbirine uydurmak için kendi kariyer yapılarını uyulmamada geride kalmaktadır. Rapor, profesyonel organların yeni programları teşvik ettiği ve diğerlerinin de büyük engel oluşturduğu alanların her ikisine de örnek vermektedir. Aynı zamanda, bir çok kurum yeni çalışma programlarının yapılandırılması sırasında ciddi olarak yerel, bölgesel, ulusal ve uluslararası işverenlerin ihtiyaçlarını göz önüne almamaktadır.

7. Kaliteyi artırmak: Çalışmanın bulgularına göre üniversiteler faaliyetlerinin kalitesinin artmasının önemini giderek daha fazla farkına varıyor. Kurumlar arasında geliştirilmiş işbirliği ve kalite güvencesi organlarının gerekliliği tartışılmazdır, fakat Trends IV raporu, kalite gelişiminde önemli etkiye sahip olan öğrenci katılımının da dahil olduğu daha değişik faktörlere de dikkat çekmektedir. Kurumlar dahilinde kalitenin geliştirilmesindeki başarıyla kurumsal özerkliğin derecesi arasında doğrudan korelasyon olduğuna dair açık kanıtlar vardır. İç kalite süreçlerine en fazla sahip olan kurumlar aynı zamanda en fazla işlevsel özelliğe de sahip olan kurumlardır.

8. Kalifikasyonların tanınması: Geliştirilmiş kalite, Avrupa çapında kalifikasyonların daha otomatik tanınması için gerekli olan önemli noktalardan biri olarak görülüyor. Yerinde ziyaretlerin gösterdiğine göre, tanıma konusunda önemli ilerleme kaydedilmiştir. Fakat yine de üzerinde ortak anlaşılmiş Bologna şeffaflık araçlarının sistematik kullanımının sağlanması için daha yapılacak çok şey vardır, özellikle de ECTS ve Diploma Eki konusunda. Diploma Eki, Berlin Bildirgesi ne olan bağlılıkla aynı doğrultuda, ziyaret edilen tüm ülkelere tanıtılmıştır. Fakat teknik sorunların yanında öğrenme sonuçları ile ilgili net bilgi sağlama konusundaki zorluklar devam etmektedir. Bununla birlikte, ECTS 'öğrenci transferi' için yaygın şekilde kullanılmaktadır ve genelde iyi işlediği gözlemlenmektedir. Yine de, müfredat tasarımının merkezi özelliği olmasından çok, ulusal sistemleri Avrupa diline çevirmek için bir araç olarak görülmektedir. Böylece, Avrupa çapında kurumlardaki bu Avrupa araçlarını orta yola getirmek için gösterilen çabayı güçlendirmek, bir öncelik olmaya devam etmektedir.

9. Yükseköğretim ve araştırma arasındaki bağ: Kurumlar ve bireysel akademiler, öğretme ve araştırma misyonlarıyla ilgili olarak sıklıkla üzerlerine yüklenen çelişen talepler yüzünden değişik yönlere çekilmektedir. Birçok akademi için müfredatı yeniden yapılandırma, yeni çalışma programları oluşturmanın getirdiği zorluklar ve daha esnek bir öğrenen-odaklı eğitim için destek ve ek danışma üzerine odaklanması, kendi araştırma faaliyetlerine öncekinden daha az zaman ayırabildikleri anlamına gelmektedir. Yüksek öğretim ve araştırma gündemleri arasındaki bağ güçlendirilmelidir. Fakat bu söylemin gerçek bir eyleme dönüştürüldüğünü ve üniversitelerde öncelik haline getirildiğini gösteren çok az kanıt vardır.

SONUÇLAR

10. Trends IV şunu göstermektedir ki sürekli reform ve yenilik birçok üniversitede gerçekleşmiştir ve bu kompleks süreçlerin başarı ve doğasını etkilemek için birçok faktör birleşmektedir. Eğer reformların başarılı olması isteniyorsa, toplum içinde şu andaki dönemin kültürel bir değişimi de beraberinde getirdiği ve yerleşik yükseköğretim kavramlarını dönüştürdüğü için reformların sürdürülebilirliğinin sağlanmasının zaman ve desteğe ihtiyacı olduğuna dair bir farkındalık oluşturulması gereklidir. Hükümetler, hedeflere sadece yasa değişikliğiyle ulaşamayacağı konusunda duyarlı olmalıdır. Başarılı reformun ön koşulu olarak kurumlara daha fazla işlevsel özerklik gereklidir ve bunun için kurumlar, yönetim yapılarını, kurumsal liderliği ve iç yönetimi güçlendirmenin gerekli olduğunu kabul etmelidir. Reformun finansmanı sorunu irdelenmelidir ve bununla beraber, Avrupa'nın gelişen bilgi toplumlarının taleplerine araç olarak yükseköğretime yatırım fikri de tartışılmalıdır. Unutulmamalıdır ki, Avrupa'nın gücü yükseköğretimin toplumsal ihtiyaçlara cevap veren bir kamusal sorumluluk olması fikrinden gelir ve bu da uzun süreli ve sürdürülebilir kamu finansman temeli gerektirir.